

RECENZIA

S. I. Tomkejev: **Petrologický anglicko-ruský významový slovník** 1. a 2. díl 1. vyd. Moskva, vyd. Mir, 1986, 569 s.

Recenzovaná publikácia je ruským prekladom anglického originálu (S. I. Tomkeieff, E. K. Walton, B. A. O. Randall, M. H. Battey, O. Tomkeieff: *Dictionary of Petrology*. Chichester — New York — Brisbane — Toronto — Singapore, John Wiley, 1983; preložená pod vedením A. A. Marakuševa) a je vhodným pokračovaním už skôr vydaných petrografických slovníkov v ruskom jazyku, napr. F. J. Levinsona-Lessinga a E. A. Struveho (1963), ako aj R. P. Petrova et al. (1981). V našej geologickej literatúre sa často používa Encyklopedický slovník geologických vied, ktorý zostavil J. Svoboda et al. (1983).

V slovníku S. I. Tomkejeva sú uvedené presné a stručné definície približne 8 000 termínov, klasifikácia a nomenklatúra hornín a charakterizujú sa prijaté termíny v petrológii. Ďalej sa v tejto publikácii vysvetľuje význam všetkých zriedkavých termínov — názvov hornín (magmatických, metamorfných a sedimentárnych vrátane kaustobiolitov) a rôznych kombinácií týchto pojmov použitých rôznymi autormi v rôznom čase. Takmer pri každom termíne sa nachádza aj odkaz na pôvodnú prácu, v ktorej bol daný termín prvý raz použitý.

Slovník bol publikovaný v roku 1983, ale jeho autor S. I. Tomkeieff tragicky zahynul už v roku 1968. Z toho

dôvodu v slovníku nie je zahrnutá petrologická terminológia, ktorá súvisí so štúdiom napr. kozmických objektov, oceanického dna, s novou globálnou tektonikou, ale aj so zavádzaním mikrosondových analýz minerálov hornín — štúdium minerálnych paragenéz. Mnohé zabudnuté a nepoužívané petrologické termíny uvádzané v slovníku majú už len historický význam, napr. granolit (granitoidy, granoblastit), granitoidit (metasomatický alebo metamorfovaný granit), granulitová bridlica (bridličnatý granulit), mikrotín (drobný tabuľkovitý plagioklas), miktosit (injekčné ruly), petralógia (petrológia) a iné.

Niektoré termíny majú špecifický (lokálny) význam, napr. grit (hrubozrnný pieskovec), fenitizácia (proces premeny granitických hornín na fenity vplyvom magmatickej intrúzie bohatej na alkálie ako dôsledok alkalického metasomatizmu).

Niektoré termíny nie sú v porovnaní so súčasným pohľadom najvhodnejšie definované, napr. erupčná breccia — 1. vulkanický tuf obsahujúci ostrohranné úlomky lávy, 2. autoklastická magmatická hornina (?); geotermická (geotermálna) metamorfóza — metamorfóza chemogénnych sedimentov (sdrovec, halit) spojená s rastom tlaku a teploty.

Aj napriek uvedeným faktom má slovník S. I. Tomkejeva veľký význam pre geológov, geochemikov, petrológov, petrografov i prekladateľov geologickej literatúry, ale aj pre všetkých záujemcov o geológiu.

Jaroslav Mikláš